

רשות ההגבלים העסקיים

החלטה לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 בדבר מתן פטור מאישור הסדר כובל

הסכם בין מנורה חברה לביטוח בע"מ לבין ביטוח ישיר אי.די.אי. חברה לביטוח בע"מ

1. פתח דבר

ביום 11 ביוני 2000 הוגשה בקשה למתן פטור לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 (להלן: "**חוק ההגבלים העסקיים**"), להסכם בין מנורה חברה לביטוח בע"מ (להלן: "**מנורה**") לבין ביטוח ישיר אי.די.אי. חברה לביטוח בע"מ (להלן: "**ביטוח ישיר**") בדבר העברת מידע אקטוארי אודות קבוצות מבוטחים בביטוח רכב מביטוח ישיר למנורה, שימש את מנורה למכירת תוכנית ביטוח, "אוטו טופ", בו תשמש ביטוח ישיר כמבטח משנה בשיעור של 25%.

לאחר שבחנתי את ההסדר ואת הכבילות המצויות בו, כמו גם את השפעתם האפשרית על התחרות בשוק הרלוונטי, ולאחר שנועצתי בוועדה לפטורים ולמיזוגים, שוכנעתי כי הכבילות אינן מגבילות את התחרות בחלק ניכר של השוק המושפע מן ההסדר, כי עיקרו של ההסדר אינו בהפחתת התחרות או במניעתה, וכי אין בו כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו. מטעמים אלו ראוי ההסדר לפטור לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, בשל הנימוקים שיפורטו להלן.

2. ההסכם

מנורה היא חברת ביטוח ותיקה בבעלות חברת מנורה החזקות בע"מ. החברה פעילה בתחומי ביטוח שונים, ביניהם ביטוח רכב, ביטוח חיים, ביטוח בריאות, ביטוח מבנה, ביטוח תאונות, ביטוח שריפות וביטוח ימי. בתחום הנוגע להחלטתי זו, תחום הביטוח המקיף לרכב, נתח השוק של מנורה הוא כ-6%.

ביטוח ישיר היא חברת ביטוח צעירה שהוקמה בשנת 1994, ונמצאת בבעלות קבוצת צור שמיר אחזקות בע"מ. החברה מוכרת ביטוחים באופן ישיר באמצעות הטלפון והאינטרנט, והייתה מן החלוצים במכירת ביטוח בדרכים אלה. החברה פעילה בתחומי ביטוח שונים, ביניהם ביטוח רכב, ביטוח דירה, ביטוח חיים וביטוח משכנתאות. בתחום הנוגע להחלטתי זו, תחום הביטוח המקיף לרכב, נתח השוק של ביטוח ישיר הוא כ-6%.

ליבו של ההסכם הוא מידע אקטוארי אודות קבוצות מבוטחים בביטוח רכב, שתקבל מנורה מביטוח ישיר, ומיועד לשמש בסיס לתוכנית ביטוח רכב שתנפיק מנורה המכונה "אוטו טופ" – תוכנית לביטוח מקיף לרכב לנהגים נבחרים בעלי עבר ביטוחי התואם את הקריטריונים של התוכנית. המידע האקטוארי הנדון כולל מידע סטטיסטי אנונימי אודות הסתברות התרחשות הנזק בביטוח רכב, והוא מפולח לפי קריטריונים שונים כגון גיל המבוטח, עברו התעבורתי, סוגי הרכב ואמצעי המיגון. המידע מיועד לאפשר למנורה לפלח את שוק המבוטחים בצורה טובה יותר,

ועל ידי כך לתמחר את תעריפי הביטוח ברמת דיוק גבוהה יותר, במטרה להקטין את הסבסוד הצולב בין המבוטחים.

בתמורה למידע מתחייבת מנורה כי ביטוח ישיר תשמש מבטח משנה לתוכנית "אוטו טופ" בשיעור של 25%¹. במסגרת זו רשאית ביטוח ישיר להעיר הערות לגבי גובה הפרמיות שעומדת מנורה לקבוע בתוכנית. כמו כן מתחייבת מנורה כי תוכנית "אוטו טופ" תשווק באמצעות סוכנים בלבד, וכי לא תעשה שימוש בנתוני הפרמיה ובאופן קביעתה, קרי במידע שמועבר לה מביטוח ישיר, לכל מטרה אחרת למעט ביטוחי "אוטו טופ".

ההסכם חל על כל הפוליסות שתימכרנה במשך 24 חודשים מיום תחילת מכירת ביטוחי "אוטו טופ", ובלבד שמשך כל פוליסה לא יעלה על 13 חודשים.

אביא את עיקרי הכבילות כלשונן:

"3. א. צד ב' [מנורה] יחשב את הפרמיה שתגבה ממבוטחי אוטו טופ על פי חישובים אקטואריים ופרמטרים הידועים לצד ב', על בסיס מאגר הנתונים שבידי צד ב'. צד א' [ביטוח ישיר] יסייע לצד ב' במידע אקטוארי אשר.... צד ב' יפעל להשלמת התעריף לאחר קבלת הערות צד א'.
ב. צד ב' מתחייב שלא להשתמש בנתוני הפרמיה ובאופן קביעתה בביטוחים אחרים או לכל מטרה אחרת, מלבד לשם ביטוחי אוטו טופ."

3. השפעת ההסכם על התחרות

ההסכם נשוא הבקשה עיקרו החלפת מידע בין מתחרים. כפי שהבעתי את דעתי לא מכבר בגילוי הדעת בעניין חילופי מידע לפתרון בעיות שנת ה-2000 בתחום מערכות המחשב,² "חילופי מידע בין גורמים עסקיים מהווים מקור לא אכזב להשפעות אנטי תחרותיות. משקלן של השפעות אלה ישתנה ממקרה למקרה, בהתאם לגורמים המחליפים ביניהם מידע, למשקלם בשוק או בשווקים הרלבנטיים, למהותו של המידע האמור להיות מועבר ביניהם, למנגנוני ההעברה וכיוצא בזה לגורמים משפיעים נוספים". השפעתם השלילית של גילויי המידע נובעת משני חששות: "חשש כי המידע ישמש בסיס לתיאום התנהגותם העסקית של נמעני המידע, גם אם אין מדובר במידע המועבר על דרך הוראה או הנחיה מפורשות; וחשש כי ללא קשר למהות המידע המועבר ותכניו, עצם קיום מנגנונים של החלפת מידע בין מתחרים בפועל ובכוח "יחלחל" לשדה התחרות, שם עלול להיות לו "אפקט מצנן", המוריד מרמת היריבות העסקית ומאיכות התחרות השוררת בין מתחרים שאינם מחליפים מידע".³

עם זאת קיימים מקרים בהם השפעתו של הסדר לחילופי מידע על התחרות תהא לא משמעותית. כזה הוא המקרה שלפנינו. על-פי ההסדר מדובר בהעברת מידע חד-צדדית מביטוח ישיר למנורה. לפי ההסכם יועבר מידע סטטיסטי באשר להתרחשות הנזק לפי פילוחים שונים. בהקשר לחילופי

¹ ביטוח המשנה בו תשמש ביטוח ישיר הוא ביטוח בו נושא מבטח המשנה בסיכוי לרווח ובסיכון להפסד לפי חלקו, אולם הוא אינו קשור למבוטח. המבוטח מתקשר עם המבטח הראשי בלבד, אליו הוא מפנה את כל תביעותיו והאחריות מבחינתו היא רק של המבטח הראשי.

² גילוי דעת מאת הממונה על הגבלים עסקיים: פטור לחילופי מידע הכרחיים לפתרון בעיות שנת ה-2000 בתחום מערכות מחשב (1999 הגבלים עסקיים 3002201).

³ שם.

מידע סטטיסטי טהור בין חברות ביטוח אני מפנה להחלטת הממונה בעניין איגוד חברות הביטוח, בה הותר לאותו איגוד, בתנאים, להפיץ בין כל החברות תוצאות סקר סטטיסטי להערכת נזקי רעידות אדמה מנקודת מבטו של המבוטח.⁴

חילופי המידע דכאן נעשים בין שני שחקנים קטנים יחסית בשוק הביטוח המקיף לרכב, אשר נתח השוק המצרפי שלהם עומד על כ-12%. בשוק פעילות חברות נוספות ובהן קבוצת כלל ביטוח לה נתח שוק של 23%, הפניקס הישראלי חברה לביטוח בע"מ לה נתח שוק של 13%, קבוצת מגדל לה נתח שוק של 12% וקבוצת סהר לה נתח שוק של 8%.⁵

בהסכם שתי כבילות נוספות: הראשונה היא מעורבותה של ביטוח ישיר בקביעת גובה הפרמיות שעומדת מנורה לקבוע בתוכנית "אוטו טופ". הגיונה של הכבילה נובע מכך שהתמורה אותה משלמת מנורה לביטוח ישיר עבור המידע, היא בהכנסת ביטוח ישיר כמבטח משנה בתוכנית "אוטו טופ". בביטוח משנה מסוג זה נושא מבטח המשנה בסיכון ובסיכוי בשיעור חלקו, אשר במקרה זה עומד על 25%, ולכן מקובל לשתפו בקביעת התעריפים. השניה היא התחייבותה של מנורה כי תוכנית "אוטו טופ" תשווק באמצעות סוכנים בלבד. חברת מנורה פועלת בכל מקרה באמצעות סוכנים בלבד, כך שאין בהתחייבותה כדי לשנות מהקיים. בנוסף, התחייבותה מתייחסת לתוכנית הביטוח הספציפית בגינה מועבר המידע, ואין בה כדי לחסום את חברת מנורה מלהיכנס לתחום מכירת ביטוח מקיף לרכב באמצעות הטלפון, אם וכאשר תחליט לעשות כן. בנסיבות העניין ניכר כי הכבילות נלוות להסכם העיקרי ונחוצות למימוש עיקרו.

4. סוף דבר

לאחר שנועצתי בוועדה לפטורים ומיזוגים, ראיתי לנכון להשתמש בסמכות הנתונה לי בסעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים ולהעניק את הפטור המבוקש. תוקפו של פטור זה חמש שנים מיום מתן החלטתי זו. בהתאם לסעיף 15(א) לחוק ההגבלים העסקיים נתונה החלטתי זו לערר בפני אב בית הדין להגבלים עסקיים על ידי איגוד עסקי, ארגון צרכנים או כל אדם העלול להיפגע מההסדר הכובל עליו ניתן הפטור.

ד"ר דוד תדמור

הממונה על הגבלים עסקיים

ירושלים, כ"ט אב תש"ס

30 באוגוסט 2000

⁴ מתן פטור מאישור הסדר כובל – איגוד חברות הביטוח (1996) הגבלים עסקיים 3001359.

⁵ קבוצת כלל ביטוח כוללת בין היתר את החברות כלל חברה לביטוח בע"מ ועילית חברה לביטוח בע"מ. קבוצת מגדל כוללת בין היתר את החברות מגדל חברה לביטוח בע"מ ושמשון חברה לביטוח בע"מ.